

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-68>

УДК 338.1:658

БОКОВЕЦЬ Вікторія

Вінницький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-6315-4961>

e-mail: Bokovets.v@ukr.net

ПЛЯВОЗ Тетяна

Вінницький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-7535-7360>

ГРИГОРУК Ірина

Вінницький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-4131-6031>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

У статті проаналізовано сучасні підходи щодо стабільного розвитку та економічної стабільності підприємств. Встановлено, що стабільний розвиток підприємства визначається як здатність до безперервного зростання та функціонування в умовах нестабільного економічного середовища. Дослідження засвідчили, що економічна стабільність підприємства є основою його стабільного розвитку. Стабільність забезпечує підприємству можливість ефективно функціонувати, адаптуватися до змін зовнішнього середовища та досягати стратегічних цілей. Визначення перспективних напрямків забезпечення стабільного розвитку та економічної стабільності підприємств показало, що підприємства повинні не лише зосереджуватися на фінансовій стабільності, але й активно впроваджувати інноваційні та екологічно безпечні технології, підвищувати соціальну відповідальність та адаптуватися до змінного ринкового середовища. Результати досліджень можуть бути використані для вдосконалення стратегій управління підприємствами, підвищення їх стійкості та адаптивності в умовах сучасних економічних викликів.

Ключові слова: розвиток, сталий розвиток, стабільний розвиток, економічна стабільність, соціальна відповідальність, екологічна безпека.

BOKOVETS Victoria, PILIAVOZ Tetiana, HRYHORUK Iryna

Vinnitsia National Technical University

PROVIDING THE STABLE DEVELOPMENT AND ECONOMIC SUSTAINABILITY OF ENTERPRISES IN THE FACE OF MODERN CHALLENGES

The article analyzes modern approaches to sustainable development and economic stability of enterprises. It is established that stable development of an enterprise is defined as the ability to continuously grow and function in an unstable economic environment.

Economic sustainability of an enterprise is the basis for its stable development. Economic sustainability of an enterprise is interpreted as the ability of an enterprise to maintain its efficiency, competitiveness and financial stability in a dynamic external and internal environment. An integrated approach to economic sustainability covers financial, production, management, market and innovation aspects of the company's activities.

The prospects for ensuring stable development and economic sustainability of enterprises lie in the introduction of modern management methods, diversification of activities, staff development and the use of the latest technologies. In addition, it is important to develop partnerships with other enterprises and organizations, which allows them to share experience and resources to achieve common goals.

Ensuring stable development and economic sustainability of enterprises is a complex and multifaceted process that requires a systematic approach and consideration of both internal and external factors. The integration of financial, production, innovation and social aspects into the enterprise strategy contributes to its sustainability and competitiveness in the modern economy.

The results of the research can be used to improve enterprise management strategies, increase their sustainability and adaptability in the face of modern economic challenges.

Keywords: development, sustainable development, stable development, economic sustainability, social responsibility, environmental safety.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах глобалізації, економічної турбулентності та зростаючих викликів, пов'язаних із кліматичними змінами, забезпечення стабільного розвитку та економічної стабільності підприємств стає однією з ключових передумов їх успішного функціонування. Ця тема є актуальною як для підприємств, так і для державної політики, оскільки стабільне функціонування бізнесу сприяє не лише досягненню економічних цілей, а й соціальній відповідальності та екологічній безпеці.

Стабільний розвиток є інтеграцією економічних, екологічних та соціальних аспектів у діяльність підприємства. Це дозволяє підвищувати конкурентоспроможність і водночас зменшувати негативний вплив на довкілля. Сьогодні споживачі, інвестори та міжнародні партнери все більше віддають перевагу компаніям, які дотримуються принципів сталого розвитку. Економічна стабільність підприємств є основою для довгострокового зростання та інновацій. Уміння управляти фінансовими ризиками, оптимізувати

ресурси та адаптуватися до змін ринку стає критично важливим для бізнесу. Особливо це актуально в умовах частих економічних криз, викликаних як внутрішніми, так і зовнішніми факторами.

Крім того, підприємства, що орієнтуються на стабільний розвиток, стають ключовими драйверами економічного прогресу країни. Вони створюють нові робочі місця, інвестують у розвиток місцевих громад і впроваджують інноваційні технології. Таким чином, стабільне управління бізнесом забезпечує баланс між економічними інтересами підприємства та глобальними потребами сталого розвитку країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед науковців, які досліджують проблеми стабільного розвитку та економічної стабільності підприємств, можна виділити таких вчених: Квятковська Л.А., Колесник О.О., Жовнович Р. І., Малаховський Ю. В., Степаненко Т.О., Гапєєва О., Вітютин Є., Ястремська О. М., Ястремська О. О., Гавран В. Я., Кальмук Р. О., Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. та інших.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

При цьому сучасний стан забезпечення стабільного розвитку та економічної стабільності підприємств потребує системного підходу та взаємодії бізнесу, держави й суспільства для створення умов сталого майбутнього і для подальшого застосування вітчизняними підприємствами.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз сучасних підходів до забезпечення стабільного розвитку та економічної стабільності підприємств, визначення перспективних напрямків їх досягнення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасні підприємства функціонують у середовищі, що постійно змінюється під впливом економічних, екологічних, соціальних і політичних факторів. Глобалізація, технологічний прогрес, екологічні виклики, нестабільність фінансових ринків, війна та геополітичні ризики створюють нові загрози та можливості для бізнесу. У таких умовах забезпечення стабільного розвитку та економічної стійкості підприємств є критично важливим завданням. В умовах нестабільної економічної ситуації підприємствам важливо не просто ефективно функціонувати, але й розвиватись відповідно до вимог часу, щоб бути конкурентоспроможними.

Стабільний розвиток підприємства є комплексною економічною категорією, що відображає здатність суб'єкта господарювання функціонувати, адаптуватися до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, забезпечувати конкурентоспроможність і створювати довгострокову цінність для зацікавлених сторін [1, с. 87]. Це поняття базується на концепції сталого розвитку, яка передбачає баланс між економічними, соціальними та екологічними аспектами діяльності підприємства.

За визначенням Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), стратегія сталого розвитку являє собою скоординований процес аналізу, обговорення, навчання, планування та інвестицій шляхом участі та постійного вдосконалення, а також інтеграції соціальних, економічних і екологічних цілей суспільства, знаходячи компроміси [2].

Забезпечення стабільного розвитку підприємств у контексті Цілей сталого розвитку України є важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу [3]. Це передбачає врахування економічних, соціальних та екологічних аспектів діяльності підприємств, що дозволяє досягти балансу між отриманням прибутку, відповідальним використанням природних ресурсів і соціальною стабільністю.

В економічному аспекті стабільний розвиток підприємств означає впровадження інноваційних рішень, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності, створенню робочих місць і забезпеченню гідної праці. Використання цифрових технологій, розвиток сучасної інфраструктури та підтримка малого і середнього бізнесу дозволяють економіці зростати стабільними темпами, забезпечуючи стаке виробництво та ефективне використання ресурсів. Крім того, перехід до циркулярної економіки та раціонального використання сировини зменшує залежність від природних ресурсів і сприяє стабільному розвитку в довгостроковій перспективі.

Соціальний вимір стабільного розвитку підприємств передбачає забезпечення рівного доступу до можливостей, справедливих умов праці та інвестування в людський капітал. Підприємства, які дотримуються принципів соціальної відповідальності, сприяють забезпеченню рівності, створюють безпечні умови праці, підтримують гендерну рівність і піклуються про здоров'я своїх працівників. Важливу роль відіграє розвиток освіти, адже інвестування в навчання персоналу підвищує рівень кваліфікації та сприяє інноваціям.

Екологічна відповідальність підприємств є ще одним ключовим елементом стабільного розвитку. Використання відновлюваних джерел енергії, скорочення викидів парникових газів, зменшення забруднення довкілля та перехід на екологічно чисті технології дозволяють мінімізувати негативний вплив на природу.

Бізнес, який прагне бути стабільним, має впроваджувати енергоефективні рішення, використовувати екологічні матеріали та підтримувати проекти, спрямовані на збереження біорізноманіття.

Для реалізації стабільного розвитку підприємства можуть використовувати ESG-стандарти (екологічне, соціальне та корпоративне управління), залучати зелені інвестиції та співпрацювати з міжнародними організаціями, які підтримують екологічні та соціальні ініціативи. Інтеграція принципів стабільного розвитку у стратегію підприємства дозволяє не лише підвищити його репутацію, але й забезпечити довгострокову ефективність та прибутковість [4].

Отже, стабільний розвиток підприємства можна розглядати як процес стратегічного управління, спрямований на досягнення економічної ефективності, соціальної відповідальності та екологічної безпеки. Він включає в себе зростання виробничого потенціалу, впровадження інноваційних технологій, раціональне використання ресурсів, забезпечення стійких конкурентних переваг та ефективне корпоративне управління. У сучасних умовах глобалізації та нестабільності ринкового середовища стабільний розвиток вимагає високої адаптивності підприємства до нових викликів, таких як цифрова трансформація, зміна клімату, глобальні економічні кризи та соціальні трансформації [5].

З іншого боку, економічна стабільність підприємства є ключовою передумовою його стабільного розвитку. Економічна стабільність підприємства є ключовою категорією в сучасних економічних дослідженнях і трактується як здатність підприємства зберігати свою ефективність, конкурентоспроможність та фінансову стабільність в умовах динамічного зовнішнього та внутрішнього середовища [6; 7; 8]. Це поняття включає не лише виживання підприємства у кризових ситуаціях, але й його здатність до адаптації, розвитку та відтворення ресурсного потенціалу.

Економічну стабільність визначають через комплексний підхід, що охоплює фінансовий, виробничий, управлінський, ринковий та інноваційний аспекти діяльності підприємства. Вона розглядається як система збалансованих характеристик, які забезпечують підприємству здатність підтримувати свою ефективність і досягати стратегічних цілей у довгостроковій перспективі [9].

Економічна стабільність формується під впливом як зовнішніх факторів (економічні кризи, державна політика, конкуренція, зміни в законодавстві), так і внутрішніх (фінансові показники, структура витрат, рівень технологічного розвитку, якість управління, мотивація персоналу).

Таким чином, економічна стабільність підприємства є не лише показником його фінансової стабільності, а й характеристикою здатності підприємства до динамічного розвитку, адаптації та підтримки конкурентних позицій у довгостроковій перспективі.

Економічна стабільність підприємства може бути короткостроковою та довгостроковою. Короткострокова стабільність означає здатність підприємства виконувати свої зобов'язання в поточному періоді, тоді як довгострокова стабільність пов'язана зі стратегічним розвитком, інвестиційною привабливістю та здатністю до розширення бізнесу. Досягнення економічної стабільності можливе завдяки ефективному фінансовому менеджменту, диверсифікації ризиків, оптимізації витрат та впровадженню інноваційних підходів до управління ресурсами [10].

Одним із ключових факторів економічної стабільності є диверсифікація діяльності, що дозволяє підприємству зменшити залежність від окремих ринків або продуктів. Інновації та цифрова трансформація також відіграють важливу роль у підвищенні стійкості бізнесу, оскільки вони сприяють зниженню витрат, підвищенню продуктивності та розвитку нових бізнес-моделей.

Без економічної стабільності підприємство не може забезпечити довгостроковий розвиток, оскільки відсутність фінансової рівноваги та нестабільність потоків ресурсів ставлять під загрозу його конкурентоспроможність та життєздатність. Водночас, стратегічний підхід до стабільного розвитку передбачає не лише підтримку економічної стабільності, а й інтеграцію соціальних та екологічних аспектів у бізнес-модель підприємства.

Таким чином, стабільний розвиток підприємства є більш широким поняттям, що включає економічну стабільність як необхідну, але недостатню умову для довготривалої успішної діяльності.

Дослідження стабільного розвитку підприємств свідчать, що його досягнення можливе завдяки інтеграції інноваційних технологій, підвищенню рівня цифровізації бізнес-процесів, оптимізації структури управління та підвищенню рівня відповідальності перед суспільством. Інноваційна активність підприємств, зокрема впровадження новітніх технологій та методів управління, сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності та забезпечує довготривалий розвиток.

Фінансова грамотність керівництва, ефективне використання ресурсів, управління ризиками та залучення інвестицій є ключовими елементами підтримки стабільності підприємств. Сучасні дослідження підтверджують, що підприємства, які впроваджують гнучкі бізнес-моделі та орієнтовані на адаптивне управління, демонструють вищу стійкість до кризових ситуацій та мають більший потенціал до сталого розвитку.

Важливим аспектом забезпечення стабільного розвитку є також впровадження корпоративної соціальної відповідальності та відповідального управління. Підприємства, які інвестують у соціальні ініціативи, підвищують рівень довіри з боку суспільства, створюють сприятливий імідж та забезпечують стійкість своїх позицій на ринку. Крім того, глобальні тенденції показують, що екологічно орієнтовані

підприємства мають більший доступ до міжнародних інвестицій, оскільки питання екологічної безпеки та сталого розвитку стають пріоритетними для міжнародного бізнес-середовища.

Отже, забезпечення стабільного розвитку та економічної стабільності підприємств є багатограним процесом, що охоплює фінансові, виробничі, соціальні та екологічні аспекти. Його досягнення можливе лише за умови комплексного підходу, який включає стратегічне планування, ефективне управління ризиками, впровадження інновацій та відповідальне ставлення до соціально-економічного середовища. Вплив глобальних трендів, зокрема цифровізації, екологічної трансформації та розвитку сталого бізнесу, визначає необхідність адаптації сучасних підприємств до нових викликів та можливостей.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В результаті проведеного аналізу можна відзначити, що економічна стабільність є ключовою передумовою стабільного розвитку підприємств. Вона забезпечує стійкість господарюючих суб'єктів до змін макро- і мікроекономічного середовища, дозволяючи їм ефективно адаптуватися до кризових явищ, інвестувати у власний розвиток і підтримувати конкурентоспроможність. Без фінансової рівноваги, оптимального використання ресурсів і здатності до управління ризиками підприємство не може досягати довготривалого зростання.

Стабільний розвиток підприємств є складним процесом, що потребує комплексного підходу та інтеграції фінансових, технологічних, соціальних і екологічних аспектів. Подальші дослідження в цій сфері допоможуть сформулювати дієві механізми зміцнення економічної стабільності бізнесу та розробити стратегічні моделі управління, які забезпечать довгострокову конкурентоспроможність підприємств у динамічному економічному середовищі.

Література

1. Квятковська Л. А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 1. С. 85-89.
2. OECD/DAC. Strategies for Sustainable Development: Practical Guidance for Development Cooperation. OECD : Paris, 2001. URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/34/10/2669958.pdf>.
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
4. Трансформація практики управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем: колективна монографія / під заг. ред. Храпкіної В. В., Пічик К. В. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2024. С. 415-431.
5. Жовновач Р. І., Малаховський Ю. В. Методологічні засади забезпечення стабільного економічного розвитку промислових підприємств у стратегічній перспективі. *Ефективна економіка*. 2017. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6210#>.
6. Степаненко Т. О. Економічна стабільність підприємства. *Молодий вчений*. 2022. №9 (109). С. 178-181.
7. Гапсева О., Вітютин Є. Економічна стабільність як основа стійкості держави в контексті сучасних досягнень та викликів. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3907/3830>.
8. Ястремська О. М., Ястремська О. О. Поняття економічної стійкості підприємства та її кількісне оцінювання. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 220-230.
9. Гавран В. Я., Кальмук Р. О. Економічна стійкість як передумова забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2021. №2. Т. 5. С. 1-10.
10. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Теоретичні основи забезпечення економічної стійкості підприємства. *Фінанси, облік і аудит*. 2019. Вип. 1(35). С. 28-36.

References

1. Kvjatkovsjska L. A. (2013). Realizacija princypiv koncepciji stalogo rozvytku v dijajlnosti pidpryjemstva. *Visnyk socialjno-ekonomichnykh doslidzhenj*, no. 1, pp. 85-89.
2. OECD/DAC. Strategies for Sustainable Development: Practical Guidance for Development Cooperation (2001). OECD : Paris, available at URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/34/10/2669958.pdf>.
3. Pro Cili stalogo rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku. Ukaz Prezydenta Ukrainy no. 722/2019 vid 30.09.2019, available at URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
4. Transformacija praktyky upravlinnja innovacijnym rozvytkom socialjno-ekonomichnykh system (2024) : kolektyvna monohrafija / pid zagh. red. Khrapkinoji V. V., Pichyk K. V. Kyjiv : Vydavnychyj dim «Kyjevo-Moghyljansjka akademija».
5. Zhovnovach R. I., Malakhovskij Ju. V. (2017). Metodologichni zasady zabezpechennja stabiljnogo ekonomichnogho rozvytku promyslovykh pidpryjemstv u strategichnij perspektyvi. *Efektivna ekonomika*, no. 6, available at URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6210#>.
6. Stepanenko T. O. (2022). Ekonomichna stabiljnistj pidpryjemstva. *Molodyj vchenyj*, no. 9 (109), pp. 178-181.
7. Ghapjejeva O., Vitjutin Je. (2024). Ekonomichna stabiljnistj jak osnova stijkosti derzhavy v konteksti suchasnykh dosjaghenj ta vyklykiv. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 62, available at URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3907/3830>.
8. Jastremsjka O. M., Jastremsjka O. O. (2020). Ponjattja ekonomichnoji stijkosti pidpryjemstva ta jiji kiljkisne ocinjuvannja. *Biznes Inform*, no. 11, pp. 220-230.
9. Ghavran V. Ja., Kaljmuk R. O. (2021). Ekonomichna stijkistj jak peredumova zabezpechennja innovacijnogho rozvytku pidpryjemstva. *Visnyk Nacionaljnogho universytetu «Ljvivjsjka politehnika»*, no. 2, T. 5, pp. 1-10.
10. Kuzjmin O. Je., Meljnuk O. Gh. (2019). Teoretychni osnovy zabezpechennja ekonomichnoji stijkosti pidpryjemstva. *Finansy, oblik i audyt*, vol. 1(35), pp. 28-36.